

Eskilstuna
kommun

Stadsbyggnadsnämnden
Stadsbyggnadsförvaltningen
Planavdelningen
Melanie Hierl

Datum
2024-05-14

Diarienummer
SBYN/2024:69

Granskningshandling

Barnkonsekvensanalys

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

INLEDNING

Bakgrund detaljplan

I stadsdelen Skogsängen i Eskilstuna pågår ett detaljplanearbete med syfte att möjliggöra nya bostäder längs Vasavägen, Stenkvistavägen och Kälkbacksvägen. Planen avser ge möjlighet att utöka befintlig förskola i området samt möjliggöra för ny familjecentral och centrumverksamheter. Dessutom prövas omgestaltning av Stenkvistavägen och Vasavägen.

Planförslaget bedöms påverka barn i hög grad, särskilt förskolebarn med tanke på utbyggnad av förskolan. Dock berör förslaget i princip hela stadsdelen och avser medföra stora ändringar i både bostadsbebyggelse, offentliga platser och gator, vilket innebär att de flesta barn som bor och rör sig i Skogsängen kommer att påverkas. Stadsdelen används av många barn idag och kommer troligtvis användas av ännu fler barn i framtiden. Med anledning av detta behöver en barnkonsekvensanalys (BKA) göras i planarbetet.

Barnkonventionen och barnkonsekvensanalys

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Barnkonventionen fastslår att barn är individer med egna rättigheter som ska bli respekterade och få möjlighet att bli hörda vid alla beslut som rör barn. Förutom att barn utgör vår framtida generation har de precis som vuxna rättigheter här och nu. De fyra grundpelarna i konventionen är artikel 2, 3, 6 och 12 (Se Figur 1 nedan). Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige vilket innebär att det är en skyldighet att tillämpa ett barnrättsperspektiv och säkerställa att minst de fyra grundprinciperna beaktas och genomsyrar allt arbete som rör barn, inklusive i stadsplaneringen.

Barnkonventionens fyra grundpelare

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras

Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Figur 1. Barnkonventionens fyra grundprinciper.

Ett verktyg för att förverkliga barnkonventionen och pröva barnets bästa enligt artikel 3 är att utföra en BKA. En BKA är en systematisk prövning av barnets bästa som syftar till att i ett tidigt skede undersöka hur barn påverkas av en förändring, ett förslag eller beslut. En BKA i ett tidigt skede i planerings- eller beslutsprocessen kan belysa om åtgärden eller beslutet kommer att få direkta och påtagliga konsekvenser för barn. Resultatet ska påvisa intresseavvägningar och barnets bästa i frågan för att utgöra underlag till planarbetet och politiska beslut.

Styrdokument

Nedan anges viktiga styrdokument som berör arbetet med BKA:s generellt, dock med särskilt fokus mot stadsbyggnadsperspektivet.

Översiktsplan 2030

I granskningsversionen av den reviderade översiktsplanen för 2030 beskrivs att barnets bästa ska stå i främsta rummet vid alla åtgärder som berör barnet. Barnperspektivet genomsyrar översiktsplanens olika temadelar.

Enligt översiktsplanen måste barnperspektivet synliggöras på alla nivåer i stadsbyggandet. Detta perspektiv grundar sig på insikten, att barn hela tiden och överallt befinner sig ”i lek” d.v.s. leken finns med i allt barnet gör och den försiggår överallt där det passar själva leken, oavsett om miljön är anpassad för det eller ej – på gator, torg och parkeringsplatser likaväl som i parker och skogsbackar. Leken är livsviktig för barnets utveckling – fysiskt likaväl som mentalt. Därför måste den fysiska planeringen vara uppmärksam på var barnens stråk och platser finns. Viktigt är att väga in barnets perspektiv vid utformning av staden. Särskilt måste trafiken anpassas till barnen och inte tvärtom.

Årsplan 2021

Utifrån FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, arbetar Eskilstuna kommun för ett långsiktigt hållbart samhälle med goda jämlika levnadsvillkor. Denna BKA utgår särskilt från mål 3 Hälsa och välbefinnande, mål 4 God utbildning för alla, mål 5 jämställdhet, mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 11 Hållbara städer och samhällen.

I Eskilstuna kommuns årsplan 2021 beskrivs hur kommunen ska arbeta med förverkligandet av barnkonventionen som nu är lag. Årsplanen anger att ett barnrättsperspektiv ska tillämpas när barnets bästa ska utredas och bedömas i olika frågor. Det innebär med andra ord att barnets rättigheter ska beaktas vid varje beslut eller åtgärd som rör barn, direkt eller indirekt. Här betonas vikten av att medarbetare och beslutsfattare har kunskap om barnkonventionen, barnets rättigheter och barns levnadsvillkor i relation till sina respektive verksamhetsområden.

Syfte

Syftet med denna BKA är att kartlägga barns behov och utreda konsekvenser som detaljplanen får för barn. Fokus ligger i detta fall på utökning av Kalkbacksvägens förskola och barns lek- och aktivitetsytor i området samt frågor som rör områdets lämplighet för barn som helhet analyseras. Utifrån bedömningen av konsekvenser för barn och det som bedöms vara barnets bästa avses analysen mynna ut i underlag och förslag till åtgärder som hanteras i planförslaget under hela planprocessen men även vid genomförandet av planen.

Metod

Utifrån barnkonventionens grundläggande artiklar samt Barnombudsmannens och Sveriges kommuner och Regioners (SKR) förslag på hur prövning av barnets bästa kan gå till har planavdelningen tagit fram ett metodstöd för hur prövning av barnets bästa bör genomföras i detaljplanarbeten. Metoden innehåller fem steg: 0. Barnchecklista, 1. Kartläggning &

dialog, 2. Prövning & framtagande av förslag, 3. Slutgiltig prövning, prioritering & förslag på kommande arbete samt 4. Utvärdering & återkoppling. I planprojektet ska alltid steg 0 göras och steg 1-4 avser själva BKA:n. Se Figur 2 nedan.

För att barns rättigheter ska få genomslag ska prövningen göras integrerat i och genom hela planprocessen och dess olika skeden: från planstart till lagakraft och vidare till planens genomförande (trots att detta inte ingår i planprocessen). I prövningen ska följande tre perspektiv tillämpas genom hela processen: barnens egna perspektiv, barnperspektivet och barnrättsperspektivet.

Figur 2. Processpil för prövning av barnets bästa i detaljplaneringen.

Avgränsningar

Inom ramen för detta detaljplanearbete gjordes ingen bedömning i en barnchecklista med anledning av att rutinen och mallen vid planens uppstart inte var framtagen. Dock kunde man tidigt i planarbetet se omfattningen på projektet och därmed den potentiella inverkan planen kommer ha på barn inom olika frågor. Därav genomförs en fullständig BKA, vilket innebär att samtliga teman (Boende och vardagsliv, Rörelsefrihet & trafiksäkerhet, Skola & lärmiljö, Miljö & hälsa och Trygghet) analyseras.

I denna BKA tillämpas begreppet "barn" för både barn och ungdomar (upp till 18 år).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis innebär ett genomförande av detaljplanen att barnets bästa bara delvis sätts i främsta rummet.

Genom att planlägga befintliga parkeringsytor med bostäder och bostadsgårdar samt flytta parkeringsfunktionen till underjordiska garage förbättras trafiksäkerheten och barnens trygghet inom bostadsområdet. Därutöver bibehålls trafiksepareringen inom det befintliga och tillkommande bostadsområdet vilket ytterligare förbättrar barnens rörelsefrihet och trafiksäkerhet. Den senare förbättras även på angränsande vägar genom att körfälten i Vasavägen, Stenkvistavägen och Kalkbacksvägen smalnas av för att ge mer plats åt bredare gång- och cykelstråk samt åtskiljande grönremсор.

Generellt är det positivt ur barnperspektivet att förskolan utökas för att kunna erbjuda förskoleplatser även till barn som flyttar till de nya bostäderna. Dock står förskolans storlek i direkt relation till upptagningsområdet, där ett större upptagningsområde innebär ökad biltrafik, ett ökat behov av parkeringsplatser till hämta-lämna och personalparkering. Mer trafik och parkeringsytor till förskolan samt nedfarten till ett boendegarage skapar en riskfull miljö för barnen, som inte bedöms som lämpligt utifrån vad som är barnets bästa. Här har behovet av parkering till de intilliggande flerbostadshusen och till förskolan prioriterats över barnets bästa avseende trafiksäkerhet och rörelsefrihet.

I det fortsatta arbete behöver förskolans utökning utgå från barnets bästa, vilket innebär en mindre förskola i jämförelse med den i detaljplanen prövande förskola för 240 barn.

KARTLÄGGNING OCH DIALOG

Kartläggning av dagens förutsättningar

Nedan görs en kartläggning av nuläget/befintliga förutsättningar utifrån ett barnrättsperspektiv.

Boende & vardagsliv

Bostäder med utemiljö

Skogsängen är ett bostadsområde med ett relativt blandat bostadsbestånd. Bebyggelsen domineras av flerbostadshus i lameller eller punkthus i norr och väst, kedjehus i öster och villabebyggelse i söder. Lägenheterna är uteslutande hyresrätter. De friliggande villorna är i huvudsak privatägda och kedjehusen utgör hyresrätter. Utöver uteplatser såsom balkong, innergård och egen tomt har barn i området tillgång till närliggande offentliga friytor såsom Skogsängsparken, K-fasts upplevelseslinga samt mindre natur-, lek- och rekreationsytor.

Samhällsservice

I stadsdelen finns samhällsservice som riktar sig till barn och unga. Inom planområdet ligger Källbacksvägens förskola (kommunal) och utanför ligger Hattmakarens förskola (kommunal) samt Föräldrakooperativet Björnligan (enskild). Intill Hattmakarens förskola ligger kommunala grundskolan Skogsängsskolan med elever från förskoleklass upp till åk 5.

Kultur- och fritidsanläggningar

Det finns inga kultur- och fritidsanläggningar inom stadsdelen idag. Närmaste fritidsanläggning är Skogsängens Idrottsplats (IP) som ligger på norra sidan om Stenkvistavägen. Dock finns det idag en föreningsdriven fritidsgård inom stadsdelen ”Unga Örnar” som ligger vid Skogsängstorget.

Offentliga friytor

Utöver privata uteplatser tillhörande bostäderna har barn i området tillgång till offentliga friytor såsom Skogsängsparken med dess gräsyta, bollplan, lekplats och skogsmiljö och K-fasts upplevelseslinga. Det finns även mindre natur-, lek- och rekreationsytor i området, exempelvis den mindre bollplanen längs Vilstastigen. Som boende i Skogsängen har barn även nära till Skogsängens IP i norr och Vilsta friluftsområde och naturreservat i söder.

Likvärdiga möjligheter till lek och aktivitet

I Skogsängen och i närområdet finns det ett flertal möjligheter till lek och aktiviteter för barn. Dock bedöms utbudet och variationen av möjligheter till aktiviteter främst möjliggöra fysisk aktivitet på lekplatser och bollspel. Vidare finns möjlighet till lek och aktiviteter i skogsmiljö. Utbudet av lugnare och kreativa aktiviteter samt sporter som inte avser fotboll eller basket är dock mer begränsat.

I Skogsängen finns det stora ytor för lek och aktiviteter vilket är positivt för jämställdheten mellan flickor och pojkar. Dock är det en begränsad del av dessa ytor som är anordnade.

Rörelsefrihet & trafiksäkerhet

Gång- och cykelmöjligheter

Det finns goda gång- och cykelmöjligheter inom Skogsängen och till närliggande stadsdelar. Det tar ca en kvart att promenera och fem minuter att cykla till Eskilstuna centrum.

Skogsängsslingan är ett asfalterat och belyst gång- och cykelstråk som knyter ihop Skogsängstorget/Vasaplan med Skogsängsparken och Vilstastigen. Från Skogsängsslingan går ett antal upptrampade stigar upp till toppen i Skogsängsparken. Gång- och cykelvägen längs parken används som skolväg av barn på Skogsängsskolan.

Vilstastigen är en del av huvudnätet för cykel och ett grönt stråk. Som gång- och cykelstråk fyller Vilstastigen en viktig funktion genom att knyta ihop stadsdelarna Söder och Skogsängen med Vilsta. Vilstastigen är skild från Stenkvistavägen och gående och cyklister korsar bilvägen i en tunnel för att ta sig till Skogsängens IP och vidare norrut.

Andra separerade gång- och cykelbanor finns längs Vasavägen och Stenkvistavägen.

Möjligheter till kollektivtrafik

Planområdet har mycket goda förbindelser till kollektivtrafik. Busshållplatser finns på nära avstånd vid Skogsängens centrum (linje 3, 30, 31) och Skogsängens IP (linje 3, 30 och 31). Det finns även en busshållplats på Carl-Johansgatan (linje 6). Landsbygdsbussar ligger på ett längre avstånd med hållplatser ca 450 m nordöst vid Sveavägen. Bussarna har bra turtäthet med 15 minuters trafik för linje 3 och 30 minuters trafik för linje 30/31. Linje 60 (nattbuss) mot centrum trafikerar oregelbundet. Linje 6 längs Vasavägen har 30 minuters trafik.

Vägar och järnvägar (trafikvolym, hastighet och barriärer)

Skogsängen nås främst via Stenkvistavägen och Vasavägen. Parallellt med vägarna går biltrafiken på lokalgatorna Skogsängsgatan och Carl-Johansgatan. Hastigheten på Stenkvistavägen och första delen av Vasavägen (närmast rondellen i norr) är reglerad till 50 km/h. Närmast skolan och förskolan är hastigheten på Vasavägen 30 km/h.

Stenkvistavägen är idag en rak och bred väg som är utformad för att hantera mycket trafik och för att underlätta framkomligheten för bilen. Det är körbanan som idag dominerar gaturummet och trottoar och cykelbana tar upp mindre av gaturummets utrymme. Genom sin utformning förmedlar Stenkvistavägen idag en känsla av barriär mellan stadsdelarna som kan upplevas svår att korsa för fotgängare och cyklister, särskilt barn.

Risk för trafikolyckor

När Skogsängen byggdes på 60- och 70-talet utgick man från den tidens planeringsideal som baserades på trafikseparering. Många bostadsentréer ligger därför på bilfria, gröna gårdar som vetter mot skogen och inte mot gator, vilket minskar risken för trafikolyckor.

Vilstastigen är skild från Stenkvistavägen genom att gående och cyklister korsar vägen genom en tunnel, vilket är positivt för barns trafiksäkerhet. På andra ställen längs Stenkvistavägen korsar dock gående och cyklister vägen via ett antal stenlagda glapp i mittremsan. Stenkvistavägens fåtal övergångsställen och dess utformning som gör att bilen upplevs prioriterad bedöms öka risken för trafikolyckor.

Skola & lärmiljö

Friytor (kvantitet)

Kälkbacksvägens förskola har idag fyra avdelningar med ca 80 barn. Fastigheten är ca 3600 kvm, varav cirka ca 800 kvm används av förskolebyggnaden och resterande 2800 kvm utgör friytan. Tillgången till friyta är därmed idag cirka 35 kvm per förskolebarn. Gården har dock utökats över fastighetsgränsen mot syd och öst på allmän platsmark.

Friytor (kvalitet)

Friytan som tillhör Kälkbacksvägens förskola innefattar kvaliteter såsom varierad terräng och växtlighet idag. På gården finns möjlighet att leka i träd och på höga stenar.

Kompletterande friytor i närmiljön

Det finns ett flertal offentliga friytor i närheten av befintliga förskolor och grundskola i Skogsängen: Skogsängsparken med dess gräsyta, bollplan, lekplats och skogsmiljö samt K-fasts upplevelseslinga. Det finns även mindre natur-, lek- och rekreationsytor i området, såsom den mindre bollplanen längs Vilstastigen. Inom 100 meters gångavstånd från Kälkbacksvägens förskola, på andra sidan Stenkvistavägen, ligger till Skogsängens IP. Vilsta friluftsområde och naturreservat ligger ca 1 km från Kälkbacksvägens förskola.

Miljö & hälsa

Buller

Enligt en bullerkartläggning från 2016 är det höga bullernivåer från tåg- och vägtrafik längs med Vasavägen och Stenkvistavägen. Längs Vasavägen är den ekvivalenta ljudnivån ca 60 dBA som sen avtar längre i området vid bostäderna. Vid befintliga punkthus är ekvivalenta ljudnivån mellan 40 och 50 dBA. Längs med Stenkvistavägen är den ekvivalenta ljudnivån ca 60 dBA som sedan avtar till ca 50 dBA vid flerbostadshusens fasad. De flesta av bostädernas innegårdar ser ut att klara riktvärdet för uteplats (50 dBA ekvivalent ljudnivå och 70 dBA maximal ljudnivå, vilket bl.a. beror på att de flesta av gårdarna är placerade i riktning bort från trafiken med bostadshuset som bullerskydd. Ev. kan riktvärdet överskrida 50 dBA ekvivalent ljudnivå mellan vissa av punkthusen längs Vasavägen.

Kälkbacksvägens förskolegård klarar riktvärden för buller på förskole- och skolgårdar. Även Skogsängsparken klarar riktvärden för rekreationsområde i tätort samt riktvärden för förskole- och skolgårdar (då ytan utgör en friyta för barn idag).

Luftkvalitet

Ett vanligt mått på partiklar i luften är PM10. Enligt data för PM10 är halten 10 - 15 µg/m³ för årsmedelvärdet (år 2015) i princip hela planområdet. I det nationella miljö kvalitetsmålet Frisk luft anges att PM10 inte bör överstiga 15 µg/m³. Detta riktvärde klaras idag (år 2015).

Längs med Stenkvistavägen och Vasavägen antas det uppstå större mängd luftföroreningar från biltrafiken jämfört med längre in i stadsdelen. Eftersom barns målpunkter såsom Skogsängsskolan och Kålkbacksvägens förskola ligger längs med de gatorna kan luftkvaliteten vara sämre här jämfört med inne i Skogsängsparken som också är en plats som nyttjas av barn idag. Detta påvisas av årsmedelvärdet för PM10 då det är lägre än 10 µg/m³ längre söder in i Skogsängen. Eftersom träd och växtlighet bidrar till bättre luftkvalitet kan gröna inslag längs med gator och vid barns platser bidra till en hälsosammare miljö.

Markföroreningar

Enligt framtagen markmiljöutredning (2020-12-04) finns det markföroreningar inom planområdet. Halter över KM för PCB finns intill fasader på punkthusen vid Carl Johansgatan samt del av fastigheten Högvakten 1. Vidare har det påträffats en oljeförorening vid Skogsängsgatan 8 (Hövdingen 1). Just nu pågår arbete att åtgärda föroreningar av PCB i byggnader och inom Högvakten 1 samt ev. delar utanför fastigheten som tillhör upplevelseslingan. Man planerar att samtliga föroreningar ska åtgärdas inför planens genomförande. Utifrån ett barnrättsperspektiv är det viktigt att åtgärda markföroreningar där barn leker och ev. gräver i marken, vid upplevelseslingan och på innergårdar.

Trygghet

Genom att utgå från platsens förutsättningar bedöms barns upplevda trygghet kunna förbättras. Med utgångspunkt i platsbesök och inventering i kartmaterial bedöms det finnas mörka platser (mindre belysning) och mindre människonärvaro i Skogsängen, såsom delar av Skogsängsparken. Stenkvistavägens fåtal övergångsställen och dess utformning som gör att bilen upplevs prioriterad bedöms öka barns osäkerhet i trafiken och därmed otryggheten.

Kunskapsgrund

För att kunna analysera planförslagets konsekvenser för barn med utgångspunkt i barnets bästa har planavdelningen tagit fram en kunskapsgrund (se Bilaga 1). I denna anges relevant lagstiftning, Boverkets föreskrifter, byggregler, råd och riktlinjer, forskning, övriga myndighetsdokument samt Eskilstuna kommuns styrdokument etc. som berör det fokus denna BKA har. Nedan anges kortfattat de delar som kunskapsgrunden innehåller:

Lagstiftning

Kunskapsgrunden redovisar de artiklar respektive bestämmelser från barnkonventionen och PBL som är särskilt tillämpliga i fråga om barns rättigheter och barns utemiljöer inom stadsplaneringen.

Boverket

Boverket är den statliga aktör som tar fram föreskrifter och stöd med koppling till plan- och bygglagen, inkluderat barns utemiljöer samt friytor vid förskolor och skolor. I kunskapsgrunden redovisas följande:

- Boverkets definition av friyta
- Boverkets allmänna råd, byggregler gällande friytan för lek och utevistelse
- Boverkets vägledning och riktlinjer för hur goda utemiljöer vid skolor och förskolor kan åstadkommas vid fysisk planering, utformning samt förvaltning. Dock är det

främst fokus på ljudkvaliteten på friytor eftersom Eskilstuna kommun har egna riktlinjer för friytors storlek.

Barnvänlig stadsplanering

Med utgångspunkt i forskning och myndighetsdokument redovisas nedan faktorer som påvisats vara viktiga för att uppnå goda utemiljöer för barn, inkluderat förskolegårdar:

- Barn ges möjlighet till rörelsefrihet i utemiljön
- Tillräckligt med plats för lek och utevistelse
- Trafiksäkerhet och mindre trafikvolym
- Låga bullernivåer
- Trygghet genom belysning, lättorienterade platser, platser med god överblick, platser nära bebyggelse, närhet till målpunkter, platser med aktiviteter och människor, välskötta platser och säkra trafikmiljöer
- Utemiljöer som innehåller en variation kvaliteter och möjliggör barns olika behov av utmaningar
- Naturliga miljöer och med kuperad terräng
- Möjlighet till undervisning utomhus (förskolor och skolor)

Eskilstuna kommun

En grundläggande utgångspunkt i analysen är de ställningstaganden och mål som anges i Eskilstuna kommuns strategiska planer och policys gällande barnrättsperspektivet i stadsplaneringen. Kunskapsgrunden redovisar därför viktiga ställningstaganden och mål i:

- Översiktsplan 2030 (granskningsversionen)
- Grönplan
- Riktlinjer för kommunala och fristående skolors och förskolors utemiljöer
- Planprogram för Skogsängen

Dialoger

Nedan presenteras resultatet från dialoger med barn och personal på Kälkbacksvägens förskola. För mer information läs hela sammanställningarna av dialogerna (Bilaga 2-4).

Utöver dialoger som utförts i samband med denna detaljplan har två tidigare dialoger som utförts med barn i Skogsängen studerats: Barndialoger i samband med planprogrammet år 2017 och BarnGIS år 2017. Resultatet av dessa sammanfattas också nedan.

Dialog med barn på Kälkbacksvägens förskola

Den 9 oktober 2020 utförde planavdelningen dialog med barn på Kälkbacksvägens förskola. Syftet med dialogen var att inhämta barns kunskap, erfarenheter och synpunkter kring förskolegården och vägen till förskolan. Dialogen innebar att planavdelningen träffade förskolebarn på plats utomhus på förskolegården. På träffen deltog totalt tio barn, varav åtta flickor och två pojkar, som alla var fem år gamla. När planavdelningen vid starten av dialogen ställde frågan om barnen bodde i Skogsängen svarade samtliga JA.

Som komplement till dialogen på plats fick planavdelningen ifyllda tabeller från tre avdelningar över barnens färdssätt till förskolan samt teckningar över hur de leker på gården från barn som deltog under dialogen.

Resultatet från dialogen har analyserats genom att omvandla barnens återkommande svar till teman/aspekter som relaterar till stadsplanering. Analysen redovisas utifrån frågorna i enkäten (se nedan). Hela sammanställningen kan läsas i Bilaga 2.

Var barnen leker mest? Vad tycker barnen är roligt att leka med?

- Växtlighet och topografi (naturliga miljöer)
- Höga höjder och hög fart
- Fysisk aktivitet
- Utmaning, spänning och upptäcka nytt
- Lugnare och kreativ lek
- Vattenlek
- Utbud och variation
- Vädskydd

Lek utanför förskolegården

- Positivt enligt både barn och personal att använda platser utanför gården då barnen tycker det är roligt att upptäcka andra platser (utmaningar)
- Använder idag närliggande parker, Vilsta, närliggande skolgård och fotbollsplaner på Skogsängens IP.

Färdssätt till förskolan

- Det vanligaste sättet att ta sig till förskolan är att gå (antas att stor del av barnen som var med och fyllde i tabeller bor i Skogsängen)
- Det näst vanligaste färdssättet är bil

Favoritplats inomhus

- Studsmattan en tydlig favorit (kopplat till höga höjder och hög fart)

Dialog med personal på Kälkbacksvägens förskola

Innan det togs beslut om att förskolan skulle bli friliggande hade planavdelningen bett personal på Kälkbacksvägens förskola svara på ett antal frågor vad det gäller förskolebyggnaden, att samordna en förskola med bostäder, förskolegården etc. I mitten av februari 2021 skickade förskolan över ett Word-dokument med fyra av sex förskollärares synpunkter och svar på frågorna till planavdelningen.

Den 25 februari 2021 utförde planavdelningen dialog med personal på Kälkbacksvägens förskola. Dels för att förtydliga frågorna som tidigare skickats till personalen och dels för att ställa frågor som var mer fokuserade på gården och närområdet. Dialogen utfördes via Teams med två förskollärare som varit med och tagit fram synpunkterna i Word-dokumentet. På träffen var även rektor för förskolan med samt en lärarstudent som lyssnade.

Nedan sammanfattas de synpunkter som antecknades under träffen med personalen samt synpunkterna som inkom via Word-dokumentet. Resultatet redovisas utifrån frågorna som ställdes på mötet men också frågorna som skickades via mail angående att samordna förskolan med bostadsbebyggelse. Hela sammanställningen kan läsas i Bilaga 3.

Utifrån barnens och verksamhetens perspektiv, vad anser ni vara en optimal utformning av förskolebyggnaden med tillhörande utemiljö/förskolegård?

- En liten förskola, max 80 platser
- En våning
- Flera entréer, egen entré personal
- Lagerutrymme
- Mindre rum (mindre matsalar, skapar lugn och ro)
- Dock bra med större hall vid större samlingar
- Överblick inomhus

Utifrån barnens och verksamhetens perspektiv, hur ser ni på att samordna förskolebyggnad med bostadsbebyggelse?

- Inte lämpligt att dela gård med boende. Barnen ska inte utsättas för risken att människor kommenterar barnen eller deras sätt att leka och vara
- Beakta balkonger och rökning. Förskolan ska vara en rökfri arbetsplats och barn ska inte utsättas för passiv rökning
- Beakta GDPR och ev. insyn. Finns risk att boende filmar från balkonger
- Att bygga ihop kan också vara svårt med tanke på ljudnivån. Verksamheten är ute mycket och brukar spela musik och jympa. Idag finns redan grannar som tycker förskolan är högljudd med musiken
- Ev. möjligt att samordna med någon form av daglig verksamhet, öppen verksam, BVC, familjecentral

Utifrån barnens och verksamhetens perspektiv hur anser ni att en bra förskolegård ska vara utformad?

- Stor gård
- Kuperad terräng och växtlighet
- Överblick
- Rum i rummen, där miljön är tydlig
- Plats för odling
- Förråd
- Platser att sitta och samla barnen
- Kreativ lek och platser som går att påverka
- Möjlighet att äta ute
- Väderskydd

Vilka målpunkter/platser i förskolans närområde använder verksamheten för utflykter och aktiviteter idag? Och varför?

- Använder idag närområdet ofta för utflykter och aktiviteter
- Smidigt att ta sig till olika platser idag
- Rör sig generellt mer i riktningen mot Vilsta.

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

- Några av platserna som verksamheten använder idag:
 - Igenväxta fotbollsplanen längs Vilstastigen
 - K-fasts nya lekplats ”klätterparken” (Går hit med de äldre barnen)
 - En äng precis utanför förskolan som de använder vid firanden, aktiviteter m.m. (Ligger mot Vilstastigen)
 - Går mycket till de små skogsdungarna runt omkring förskolan
 - Går till Viptorp och lekplatser här
 - Ibland går de hela vägen till Vilsta.
- Yngre barn
 - Endast kortare sträckor (50 meter)
 - Har inte samma behov av att ta sig utanför gården
 - Ev. saknas plats för yngre barn i närområdet

Vad tycker ni generellt är viktigt att tänka på när kommunen ska bygga ett nytt område med både en förskola och bostäder?

- Bra med familjecentral
- Önskvärt med bibliotek i Skogsängen
- Tänk på varumottagning, parkering m.m.
- Personalen upplever det otryggt att i mörkret vandra mellan husen till parkeringsplatser längre bort

Dialog med Unga Örnar

Den 19 oktober 2020 genomförde planavdelningen dialog med barn via Unga Örnar i Skogsängen. Dialogen gick ut på att barnen fick två stora fysiska kartor över Skogsängen med olika teman, ”Platser” och ”Stråk”, samt tillhörande enkäter. På kartan ”Platser” skulle de med klistermärken markera platser de tycker är bra, mindre bra och även förslag på var de tycker att nya platser för lek och aktiviteter ska finnas. På den tillhörande enkäten skulle de förklara sina svar på kartan samt beskriva vad de anser kan bli bättre i Skogsängen. På kartan ”Stråk” skulle barnen rita vägar, stigar m.m. de brukar gå och/eller cykla till skolan samt rita vägar, stigar m.m. de inte vill använda. På tillhörande enkät skulle de förklara sina svar på kartan och även ange färdmedel de tar sig med till skolan.

Under dialogen deltog totalt åtta grupper med barn i åldrarna 7-14 år i blandade konstellationer. Dock var dessa grupper inte könsblandade utan grupperna bestod antingen av endast tjejer eller killar. Detta innebär att det deltog totalt 14 barn under dialogen, varav sju tjejer och sju killar.

Samtliga gruppers resultat har sammanställts och analyserats genom att omvandla barnens återkommande svar till teman/aspekter som relaterar till detaljplaneförslaget och stadsplanering. Dessa sammanfattas nedan. Hela sammanställningen kan läsas i Bilaga 4.

- Särskilt bra platser är Skogsängens IP och Skogsängsskolans skolgård
- Andra omtyckta platser, men inte av lika många grupper, är nya lekplatsen (K-fasts nya upplevelseslinga), Skogsängsparken och skogen, gårdarna mellan punkthusen på Skogsängsgatan, torget samt platsen med basketplan och sandlåda söder om lågbyggnaden. *(Samtliga av dessa platser ligger centralt i Skogsängen och därmed kan närheten till platserna från barnens bostad och även skolan vara en anledning till deras popularitet.)*
- Endast killar tycker att Skogsängsparken och skogen är en bra plats.

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

- Skog, i Skogsängsparken och vid Carl-Johansgatan, är mindre platser då de upplevs otrygga
- Barnen tycker det behövs ny eller förbättrad belysning i flera delar av Skogsängen
- Det är främst tjejerna som lyfter mörker och behov av förbättrad belysning i fråga om de platser man upplever som otrygga
- Tjejerna föreslår förbättringar i form av lekutrustning i parken, lekplatsen och på bostadsgårdarna
- Majoriteten tycker att platser för lek och aktiviteter ska finnas i Skogsängsparken
- De flesta av barnen som deltog i dialogen går till skolan. Samtliga tjejer svarade att de antingen går eller tar bussen till skolan.
- Majoriteten använder stigar och gång- och cykelvägar i parken och skogen.
- Många av barnen korsar Stenkvistavägen, går via parkeringsytan och torget till parken
- Barnen tycker det behövs övergångsställen längs med Stenkvistavägen och Vasavägen.
- En framförde att det är svårt att hitta i området när kommunen bygger.
- I motsats till ovanstående svar framgår att det är stigar och gång- och cykelvägar i parken och skogen som barnen inte vill använda. Detta på grund av otrygghet och bristfällig belysning. (*Antar att många barn använder dessa vägar för att de är närmast/gena till deras målpunkter såsom skolan.*)
- Hög trafik och bilar leder till att de inte vill använda Stenkvistavägen och Vasavägen.

Tidigare genomförda dialogerBarndialoger i samband med planprogrammet

I samband med framtagandet av planprogrammet för Skogsängen genomfördes ett flertal dialoger med barn i olika åldrar. Det som finns dokumenterat är en plansch med sammanställning av synpunkter på platser som barnen tyckte är bra och mindre bra i Skogsängen. Frågorna som ställdes handlade bl.a. om platser som barnen ville ha kvar som de är, där de träffar sina kompisar, där det är roligt att leka och platser som känns lite läskiga.

Enligt planschen använder barnen följande platser och tycker dessa är viktiga ha kvar

- Skogen där K-fast idag har uppfört en upplevelseslinga
- Torget. Leker kurragömma
- Bollplanen i Skogsängsparken. Används både under skoltid och fritid
- Lekplatser på innegårdar längs Skogsängsgatan
- Lilla lekplatsen i Skogsängsparken. Leker här ibland
- Pulkabacke i Skogsängsparken
- Skogen i Skogsängsparken. Klättrar på träd, stora stenar, bygger kojor, springer och leker fantasilekar. Leker i skogen under skoltiden på idrottslektioner
- Skogsängsskolans skolgård. Träffas här ibland
- Skogsängens IP. Spelar fotboll och träffar kompisar här.

Enligt planschen tycker barnen att följande platser är mindre bra och läskiga:

- Skogsängsparken. Är läskig på kvällen

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

- Bollplanen i Skogsängsparken. Kan vara svårt att samsas om ytorna då många vill använda bollplanen.
- Gång- och cykelvägen i Skogsängsparken. På vintertid är denna mörk
- Gång- och cykelvägen söder om Skogsängsparken. Kan kännas ensamt med få människor som rör sig i villaområdet i söder och med skogen på andra sidan
- Skolgården. På kvällen

Övrigt

- Barnen använder inte bollplanen längs Vilstastigen

BarnGIS

Stadsbyggnadsförvaltningen har tillämpat dialogmetoden Barnkartor i GIS som har tagits fram av SLU. Metoden har utvecklats för att underlätta att barns och lärares kunskaper om utemiljön ska kunna användas i planering och förvaltning av utemiljön. År 2017 användes dialogmetoden tillsammans med barn i Skogsängen. Dialogen syftade till att få barnens synpunkter och kunskap i fråga om favoritplatser, otrevliga platser, skolvägar, fritidsvägar, otrevliga platser och förslag på förbättringar i utemiljön. Under dialogen deltog totalt 31 barn i årskurs 4 som tillfälligt hade undervisning i lokaler längre bort från Skogsängsskolan. Resultatet användes inte som underlag till planprogrammet. Nedan sammanfattas resultatet.

Favoritplatser

- Torget. Man kan träffa kompisar och träna här. Det finns en kiosk här
- Skogen där K-fast uppfört en upplevelseslinga. Finns saker att göra
- Bollplanen i Skogsängsparken. Kan spela fotboll här
- Skolgården. Roligt att vara med kompisar här
- Innegårdar längs Skogsängsgatan. Finns en stor plats att leka på och en skog bredvid
- Skogsängens IP. Man kan spela fotboll här

Otrevliga platser

- Stenkvistavägen. Bilar kör väldigt fort här
- Torget. Negativa upplevelserna är kopplade till otrygghet såsom rädsla för att bli överfallen
- Skogsängsparken. Barnen vill gärna leka här men menar på att det finns djur i skogen som är läskiga

Skolvägar

- Stenkvistavägen och Vasavägen är de vägar som användas med högst frekvens
- Även gång- och cykelvägen i Skogsängsparken används till stor del
- Skogsängsgatan och Carl-Johansgatan är två kvartersgator som också används

Fritidsvägar

- Stenkvistavägen, Skogsängsgatan och gång- och cykelvägen i Skogsängsparken används med högst frekvens i Skogsängen.
- Även Vilstastigen, gång- och cykelvägen, som går mot Vilsta friluftsområde används till stor del

Förslag på förbättringar

- Torget. Önskar att det ska finnas mer och roligare saker att göra Ex. parkour
- Ytan för befintliga basketplan (söder om lågbyggnaden). Önskar att det ska finnas mer och roligare saker att göra
- Skogsängsparken. Önskar en stor och finare lekplats. Vill ha nya nät till fotbollsmålen. Finns inte så mycket att göra här idag. Bättre skolgård (*tolkning: barnen gick under dialogen i skolan i lokal vid torget*)
- Innegårdar längs Skogsängsgatan. Vill ha klätterställning

Nedan sammanfattas resultatet från dialogen med Unga Örnar (2020), dialogen med barn under framtagandet av planprogrammet (2017) och BarnGIS (2017).

Bra platser/platser som används idag

- Skogsängens IP
- Skogsängsskolans skolgård
- Nya lekplatsen (K-fasts nya upplevelseslinga i skogen)
- Skogen i Skogsängsparken och vid Carl-Johansgatan
- Endast killar tycker att Skogsängsparken och skogen är en bra plats (dialog Unga Örnar 2020)
- Skogsängsparken (inkl. bollplanen och pulkabacken)
- Gårdarna mellan punkthusen på Skogsängsgatan
- Torget
- Platsen med basketplan och sandlåda söder om lågbyggnaden

Mindre bra platser/platser som man inte vill använda idag

- Skog i Skogsängsparken och vid Carl-Johansgatan, på grund av upplevelser av otrygghet, särskilt på kvällen
- Bollplanen i Skogsängsparken, då det är svårt att samsas om ytan
- Gång- och cykelväg i och söder om Skogsängsparken, på grund av mörker och lite människonärvaro
- Skolgården på kvällen
- Använder inte bollplanen längs Vilstastigen
- Torget, på grund av negativa upplevelser som är kopplade till otrygghet

Skolvägar/vägar och stigar man använder idag

- De flesta av barnen går till skolan. Samtliga tjejer svarade att de antingen går eller tar bussen till skolan (dialog Unga Örnar 2020)
- Använder stigar och gång- och cykelvägar i parken och skogen.
- Många barn korsar Stenkvistavägen, via parkeringsytan och torget till parken
- Vasavägen
- Vilstastigen, gång- och cykelvägen, som går mot Vilsta friluftsområde används som fritidsväg (BarnGIS 2017)

Skolvägar/vägar och stigar man inte vill använda idag

- Stigar och gång- och cykelvägar i parken och skogen, på grund av otrygghet och bristfällig belysning.

- Hög trafik och bilar som kör fort gör att barnen inte vill använda Stenkvistavägen och Vasavägen.

Förslag på förbättringar

- Behövs övergångsställen längs med Stenkvistavägen och Vasavägen
- Behövs ny eller förbättrad belysning i flera olika delar av Skogsängen
- Det är främst tjejerna som lyfter mörker och behov av förbättrad belysning i fråga om de platser man upplever som otrygga (dialog Unga Örnar 2020)
- Förbättringar i form av lekutrustning i parken, lekplatsen och på bostadsgårdarna
- Majoriteten av barnen tycker att platser för lek och aktiviteter ska finnas någonstans i Skogsängsparken (dialog Unga Örnar 2020)
- Mer och roligare saker att göra på torget
- Mer och roligare saker att göra på ytan för befintliga basketplanen (söder om lågbyggnaden).

BESKRIVNING AV PLANFÖRSLAGET

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya bostäder längs Vasavägen, Stenkvistavägen och Kalkbacksvägen. Planen avser även att ge möjlighet att utöka befintlig förskola i området. På grund av planområdets storlek har det indelats i tre mindre delområden:

Vasavägen

Här föreslås det uppföras stadsradhus längs med Vasavägen med uteplatser som lokaliseras till insidan av området. Detta innebär att Carl-Johansgatan flyttas öster och att Vasavägen omgestaltas och körbanan smalnas av för att ge plats till en gång- och cykelbana samt avskärmande grönremsa. I och med omgestaltningen skapas ett förbättrat gång- och cykelstråk längs Vasavägen. Parkering avses ske i markplan på större parkeringsytor mellan Carl-Johansgatan och befintliga punkthus. Inga friytor för barns lek och utvistelse tas i anspråk.

Stenkvistavägen

Här föreslås nya flerbostadshus med gårdar på befintlig parkeringsyta längs med Stenkvistavägen. Vidare planeras för en familjecentral vid torget och lokaler i bottenvåningar vid torget och längs med Stenkvistavägen. Skogsängstorget avses bli en mer levande offentlig plats genom att det omgestaltas vid planens genomförande. På ytan för befintlig basketplan och sandlåda söder om lågbyggnaden (som avses rivas) föreslås ett högre punkthus uppföras. Intentionen är dock att Skogsängsparken ska stärkas med nya lek- och aktivitetsytor.

Parkering för boende, verksamheter och besökare avses ske i ett underjordiskt garage under de nya lamellhusen samt på det nya Skogsängstorget.

Omgestaltning av Stenkvistavägen innebär det att det skapas ett gaturum med kollektivtrafikkörfält samt en ny gång- och cykelväg utmed Stenkvistavägens södra sida. Detta medför att gaturummet som helhet blir bredare, men inte körbanorna. De två busshållplatser som ligger längs med denna sträcka avses bli kvar i nuvarande lägen.

Kälkbacksvägen

Här föreslås det uppföras flerbostadshus med gårdar mellan Stenkvistavägen och Kälkbacksvägen. Boendeparkering föreslås ske i ett underjordiskt garage via Kälkbacksvägen. Befintlig gång- och cykelkoppling bevaras mellan Kälkbacksvägen och Vilstastigen.

Planen avser möjliggöra att Kälkbacksvägens förskola kan utökas från dagens 80 till 240 platser. Den befintliga förskolan kommer rivas och den nya byggs upp på samma plats, dock med större byggrätt och gård. **Angöring och parkering till förskolan samt en vändplan anordnas längs med Kälkbacksvägen.**

För att en förskola med 240 platser ska klara kommunens riktlinjer för friytor behöver dess gård utökas söderut och använda mark från Vilsta 2:1 som idag utgör en öppen gräsyta som är planlagd som allmän platsmark och är en del av det gröna stråket Vilstastigen. Den öppna gräsytan är utpekad som en större lågpunkt/avrinningsområde vid regn och här står idag även tillfälliga evakueringsbodar som fått tidsbegränsat bygglov till 1 augusti 2030 (10 år). Vid den befintliga förskolegårdens södra gräns förekommer stora höjdskillnader och skyddsvärda träd, vilket ny gård kommer inrymma. Det är även kuperad terräng mellan Kälkbacksvägen och Stenkvistavägen.

ANALYS

Nedan redovisas konsekvenser för barn, positiva och negativa, som planförslaget medför utifrån kategorier/teman som bedöms vara avgörande för barns liv och utveckling inom ramen för stadsplanering. Analysen utgår från kartläggningen (inkl. kunskapsgrund och resultatet från dialogerna) och beskrivningen av påverkansgrad.

Boende & vardagsliv

Detaljplaneområdet utgörs idag av bostadsområden med olika bebyggelsetyper i hyresrättsform, som ligger i anslutning till grönområden som Skogsängsparken och mindre natur-, lek- och rekreationsytor längs Vilstastigen. Mellan bostadsområdena och angränsande vägområden, som Vasavägen och Stenkvistavägen, finns idag öppna parkeringsytor. Dessa parkeringsytor, som är till för hyresgästerna i flerbostadshusen, utgör en buffertzona mellan bostadsbebyggelsen och omslutande vägar, men upplevs som otrygga av barnen enligt enkäten om Skogsängstorget.

Den nya bebyggelsen planeras i huvudsak på befintliga parkeringsytor, med undantaget av flerbostadshuset i delområde Kälkbacksvägen samt höghuset i övergången mot parken. Planförslaget omfattar främst lägenheter i flerbostadshus med gård i söderläge som den dominante bostadstypen i området. Detaljplanen medger även möjlighet till uppförande av rad- och kedjehus med förgårdsmark och bullerskyddad uteplats längs Vasavägen. För att barnfamiljer ska ges möjlighet att bo i området är det av vikt att även större lägenheter anordnas i de planerade flerbostadshusen. Samtidigt är nya och större lägenheter ofta dyrare, vilket begränsar vissa barnfamiljers möjlighet att bosätta sig här. Ett varierat utbud av boendetyper och lägenhetsstorlekar ger förutsättningar för många med olika socioekonomiska förutsättningar att bo i stadsdelen, vilket minskar risken för att en grupp människor dominerar i området och förtränger barn och unga från stadsdelen och närmiljön.

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

Det är även viktigt att se till att barn som bor i de nya lägenheterna har tillgång till utemiljö vid sin bostad. Forskning pekar på vikten av att tillgodose utemiljöer som möjliggör för barns fysiska aktivitet, då det i sin tur påverkar barn positivt både i deras fysiska och psykiska utveckling. Det bedöms inte som tillräckligt att barn endast har tillgång till goda utemiljöer under skoltid. Plan- och bygglagen anger att lämpliga platser för lek och utevistelse i anslutning till sammanhållen bebyggelse är ett allmänt intresse och att kommunen ska ansvara för att det finns tillräckligt stor friyta på eller i närheten av tomter som innehåller bostäder.

I detaljplanen planeras för privata bostadsgårdar i söderläge längs Stenkvistavägen, som är omslutna av den tillkommande flerbostadsbebyggelsen på tre sidor. Bostadsgårdarna planeras på planterbart bjälklag och är därför något upphöjd (0,3-1 meter), vilket innebär en fysisk avgränsning mot angränsande gårdsgata även på den ”öppna” gårdssidan mot söder. Gårdarnas storlek varierar mellan ca. 3.800 kvm och 1.000 kvm i delområde Stenkvistavägen och ca. 1.200 kvm i delområde Kälkbacksvägen. Bostadsgårdarna kompletteras med balkonger, som dock inte kan anses vara likvärdiga gällande barnens möjlighet till fri rörelse utomhus.

Vid radhusen möjliggör detaljplanen för en förgårdsmark ut med Vasavägen samt en privat uteplats mot den nya Carl-Johansgatan.

Tros att de tillkommande, privata gårdarna bedöms vara små i förhållandet till antal bostäder som tillskapas, innebär planförslaget en förbättring av utemiljön jämfört med dagens stora, öppna parkeringsyta.

Överblickbarheten på gårdarna och inramningen ger förutsättningar för att ha avgränsade lekplatser för de mindre barn. För större barn finns stora ytor i Skogsängsparken för fri lek samt den nya klätterslingan (k-fast) inom kort gångavstånd.

Samhällsservice

I nuläget finns en förskola, Kälkbacksvägens förskola, med 60 förskoleplatser inom planområdet. Förskolan är behov av en upprustning samtidigt som behov av förskoleplatser har ökat i området, vilket lett till att kommunen vill utöka den befintliga förskoleverksamheten. I och med utökningen av bostäder i Skogsängen, väntas också barnfamiljer att flytta till området, vilket kan öka behovet av förskoleplatser ytterligare. För barns tillgång till en bostadsnära förskola, som kan nås via hållbara transporter (gång, cykel), är det därför positivt att förskolan föreslås att utökas i detaljplanen.

Detaljplanen möjliggör att befintlig förskola kan utökas till 12 avdelningar, motsvarande 240 förskoleplatser, genom att en byggrätt för 3.000 kvm fördelat på 2 våningar ges.

Utöver Kälkbacksvägens förskola finns Skogsängsskolan i anslutning till planområdet (inom fastigheten Hövligheten). För att kunna ta emot flera barn byggs Skogsängsskolan om för närvarande och väntas stå klar till skolstarten efter hösten 2022.

Generellt bedöms barnens tillgång till samhällsservice (förskola och skola) i området vara bra. Det är positivt att skolverksamheter finns inom kort avstånd från bostadsområdet, där barnen kan nå skolan via bilfria gång- och cykelvägar samt promenadstig genom Skogsängsparken. Detta ökar barnens möjlighet till att självständigt och på ett trafiksäkert sätt ta sig till skolan. Här påpekade barnen att det är viktigt att upprusta belysningen på dessa stråk, särskilt inom Skogsängsparken, för att öka tryggheten.

Planförslaget möjliggör också för lokaliseringen av en lättare form av vård vid det nya torget (centrumverksamhet), och det finns planer på att en familjecentral ska flytta in i lokaler vid torget ut med Stenkvistavägen. Utöver mödravård som barnmorskemottagning och gynekologmottagning ingår en öppen förskola i en sådan typ av verksamhet. Den öppna förskolan erbjuder en mötesplats för föräldrar och barn i Skogsängen och från andra stadsdelar.

Positivt med en familjecentral i Skogsängen då planförslaget och närheten till parken och friluftsområden troligtvis kommer att leda till att flera barnfamiljer kommer vilja flytta till området.

Kultur- och fritidsanläggningar

Även på fritiden finns flera platser i området som riktar sig direkt mot barn av olika åldrar. I barndialogen framkom det att barn använder Skogsängsparken och idrottsplatsen Skogsängen IP norr om Stenkvistavägen. Enligt barnens svar använder dem idrottsplatsen inte bara för träning utan även som en mötesplats för att ”hänga” och umgås.

Det finns goda förutsättningar för barn att på ett trafiksäkert sätt ta sig till idrottsplatsen via en gångtunnel under Stenkvistavägen (via Vilstastigen). Det är dock viktigt att gångtunnels belysning är bra, särskilt under dygnets och årets mörka tider, för att barn ska kunna känna sig trygg på väg till Skogsängens IP.

Vid torget i Skogsängen finns idag fritidsverksamheten Unga Örnas lokaler. Barn i olika åldrar har möjlighet att träffas och hänga i dessa lokaler Unga Örnar organiserar också olika evenemang i området, t.ex. den årliga grillfesten på gräsmattan i början av Skogsängensparken. Genom fritidsverksamheten har Planavdelningen haft möjlighet att komma i kontakt med barn och tonåringar i området för att hämta in deras perspektiv som ett underlag till planförslaget (se barndialog med Unga Örnar).

Detaljplanen möjliggör för verksamheter i bottenvåningarna i området vilket skapar förutsättningar för nya kultur- och fritidsanläggningar att lokaliseras till området eller för befintliga att utöka verksamheten om behovet uppstår.

I detaljplanen planläggs en idag öppen gräsyta söder om befintlig förskola som ny förskolegård, vilket ger förskolan rådighet över ytan. Eftersom förskolegårdar utanför verksamhetens öppetider brukar vara tillgängliga för allmänheten, innebär en planläggning av gräsytan som förskolegård att denna tillägnas barn. Även Skogsängsskolans gård kommer finnas tillgänglig för barn på fritiden vilket skapar ytterligare möjligheter för lek och umgänge på platser som är dedikerade till barn och därmed barnens platser.

Inom planområdet är förutsättningarna för barn goda att kunna ta sig på egen hand trafiksäkert och planförslaget stärker ytterligare möjligheterna att ta sig gående, cyklande och med buss till målpunkter i närmiljön och övriga staden.

Offentliga friytor

Offentliga friytor kan bestå av olika typer: parker, torg, gångstråk, lekplatser mm. Barnen i området har idag stor tillgång till en grönstruktur med varierad karaktär. Den ger barn i olika ålder möjlighet att röra sig i en grön närmiljö. Även barn som flyttar till de nya bostäderna kommer kunna använda Skogsängsparken, närliggande lek- och idrottsplatser för lek och

socialt umgänge. På grund av en större rörelseradie är det fram för allt äldre barn som kommer kunna använda dessa friytor. Mindre barn har dock en mer begränsad rörelseradie, vilket gör det särskilt viktigt att skapa attraktiva lekmöjligheter för mindre barn i anslutning till bostadsbebyggelsen. Eftersom utemiljöer med växtlighet är bevisat ha positiva effekter på barns lek, utveckling och hälsa är bevarandet av den befintliga grönstrukturen i området samt att skapa gröna utemiljöer på de nya bostadsgårdarna viktigt för barnens bästa.

I samband med detaljplanen kommer också en del av de offentliga friytorna, t.ex. basketplanen och den öppna gräsytan längs Vilstastigen att tas i anspråk för bostadsbebyggelse. Basketplanen som är belägen där ett nytt höghus planeras behöver ersättas med en liknande funktion (möjlighet till rörelse och socialt umgänge) inom planområdet. Den öppna gräsytan vid Vilstastigen har planlagts som förskolegård, som kommer att vara tillgänglig för barn även på fritiden. Att ytan planläggs som förskolegård medför att den tillägnas barn på ett mer uttryckligt och tydligt sätt, vilket anses vara positivt för barnens bästa.

Den kommunala lekplatsen längs Skogsängsslingan är eftersatt och planeras att ersättas av en temalekplats för äldre barn och ungdomar intill fotbollsplanen. En temalekplats kan fungera som komplement till friytorna inom bostadskvarteren och mötesplats även för barn från andra stadsdelar. Framtida temalekparken bör ha ett varierat utbud som riktar sig likväl till pojkar och tjejer. Materialet från dialogen med barn i Skogsängen bör användas som underlag i projekteringsarbetet.

Kommunfastigheter byggde år 2021 en ny lekplats vid skogsbrynet bakom skivhuset, vilken uppskattas mycket av barnen i området som bl.a. enkätundersökningen visar. Uppsikten på denna aktivitetsslinga antas ökas genom att torget flyttas närmare parken, eftersom det skapar mer flöden och möjlighet till längre vistelse framför det nya höghuset varifrån aktivitetsslingan syns bra. Från lägenheterna i höghuset kommer man också ha god uppsikt över upplevelseslingan och ängen vid ingången till parken. Att barn kan leka ostört i en naturmiljö med god uppsikt bedöms vara bra ur barnperspektivet.

I enkätundersökningen om torget framkom det att Skogsängstorget används frekvent av barn som fram för allt rör sig över torget för att ta sig till parken eller Skogsängsskolan. Många av barnen upplever dock dagens torg som otryggt på grund av bilarna, fortkörning och parkering. Att torget i samband med detaljplanen byggs om på ett sätt som främjar trafiksepareringen och trafiksäkerheten är positivt. Den eftersträlvade tydligare avgränsning mellan trafik- och vistelseytor bedöms kunna öka barnens trygghet på torget och därmed gynna barnens möjlighet att använda torget som mötesplats.

Barnen uppgav i enkätundersökningen om torget att de använder de vita murarna vid torget (vid Skivhuset) samt kiosken. I projekteringen av torget och en ombyggnation är det viktigt att ta hänsyn till dessa, av barn uppskattade och välanvända, platser.

Förutom på fritiden är parker, natur, lek- och idrottsplatser i området är även en viktig tillgång för omkringliggande förskolor och skolor. Eftersom dessa friytor omges av ett flertal bostadskvarter bedöms det kunna bli en mindre yta som försörjer ett stort antal bostäder samt skolverksamheten i framtiden. Därmed bedöms det finnas risk för framtida slitage och begränsningar av användandet av ytorna, vilket behöver beaktas i den framtida förvaltningen. Kommunfastigheter byggde år 2021 en ny lekplats vid skogsbrynet bakom skivhuset, vilken uppskattas mycket av barnen i området som bl.a. enkätundersökningen visar.

För att barn ska på ett tryggt, säkert och självständigt sätt kunna utforska och röra sig inom sitt närområde är det viktigt med orienterbarhet och upptäckarglädje inom planområdet och på offentliga platser/miljöer. Även ytor som inte upplevs som attraktiva för vuxna kan vara intressanta lekmiljöer för barn. Detta förutsätter en medveten gestaltning av närmiljön utifrån barns behov. Den lilla skalan och barnens ögonhöjd är andra viktiga faktorer. Lika viktigt är trygga närmiljöer som är avskärmade från trafik och har en bra belysning under kvällen och vintertid, vilket kan öka barnens möjlighet till rörelse utomhus.

Likvärdiga möjligheter till lek och aktivitet

Idag finns mindre lekplatser bestående av sandlåda mm. på bostadsgårdarna till de befintliga bostäderna. År 2021 byggde Kommunfastigheter en klätterstig (aktivitets sling) vid skogsbrynet bakom skivhuset som är omtyckt och uppskattat av barnen, enligt barndialogen. De mindre lekplatserna längs Skogsängsslingan (sandlåda, gunga) är i behov av upprustning. Många barn har uppgett i dialogerna att de brukar leka i skogsbacken i Skogsängsparken och på idrottsplatsen, Skogsängens IP, norr om Stenkvistavägen.

Utifrån bedömningen att ett stort antal människor kommer att flytta till området i och med exploateringen, blir trycket på befintliga grönytor större när dessa används av fler människor. Detta leder till ett ökat slitage och den offentliga friytan per barn antas bli mindre. Med hänvisning till forskning finns risk att detta har en inverkan på jämställdheten mellan pojkar och flickor genom att flickors utveckling påverkas negativt.

Vid planering och projektering av den nya temalekparken som stadsbyggnadsförvaltningen planerar i Skogsängsparken är det därför viktigt att ta hänsyn till en jämlik, och inkluderande gestaltning som motsvarar och främjar flickors intressen och möjligheter till fysisk aktivitet.

Både i barnkonventionen och plan- och bygglagen samt i plan- och byggförordningen finns krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Tillgängligheten till och i området behöver ses över som helhet, samt för lekredskap och aktiviteter inom friytorna för att alla barn fullvärdigt och aktivt ska kunna delta i lek och utevistelsen.

Eftersom fler målpunkter skapas antas variationen och utbudet blir större, vilket bedöms inbjuda fler barn och barn med olika intressen samt behov till området. Planen hanterar dock varken utformningen och gestaltningen av offentliga friytor, bostadsgårdarnas eller förskolans utemiljöer på en detaljerad nivå och därmed är det svårt att bedöma huruvida detta påverkar jämlikheten, jämställdheten och barn med olika funktionsvariationer.

Rörelsefrihet & trafiksäkerhet

I dagens Skogsängen leder den befintlig trafikseparering till att barnen kan röra sig inom ett (nästan) bilfritt bostadsområde och trafiksäker miljö som främjar deras möjlighet att upptäcka sin närmiljö.

I detaljplanen föreslås Stenkvistavägens, Vasavägens och Friluftsvägens gaturum att byggas om, där en avskiljande grönremsa mellan gång- och cykelstråket och körfälten leder till ett mer trafiksäkert gaturum. Lägre hastigheter och en förbättring av övergångsställen förväntas bidra till en bättre översikt och minskad barriäreffekt. Vid utformningen av de nya

gaturummen bedöms en prioritering av gående och cyklister främja en trafiksäker miljö även för barn. Det ger barn möjlighet att röra sig fritt, tryggt och självständigt i sin närmiljö.

Vilstastigen och Skogsängsslingan värnas som bilfria och separerade gång- och cykelstråk till idrotts- och rekreationsområden, som används mycket av barnen i området. Ur barnperspektivet är det positivt att skolorna ligger nära kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk.

För att locka fler barn till att gå och cykla samt röra sig inom sin närmiljö är det viktigt att skapa en hög upplevelsekvalité och stimulerande närmiljö längs kopplingar, platser och stråk där barnen ofta rör sig.

Gång- och cykelmöjligheter

Forskning konstaterar vikten av barns rörelsefrihet i den bebyggda miljön eftersom det påverkar barns utveckling, fysiska aktivitet och hälsa positivt. Planförslaget bör därmed utformas för att underlätta för möjligheter till gång- och cykelvägar samt buss som gör att barn självständigt och fysiskt kan ta sig till sina målpunkter såsom skola, bostad, fritidsaktiviteter etc.

Förslaget till utformning av trafikmiljön är att anordna separerade och breddade gång- och cykelvägar längs Vasavägen, Stenkvistavägen och delar av Friluftsvägen. Dessa gång- och cykelvägar avskiljs från körfälten genom en grönremsa vilket skapar en buffertzona mellan motorfordon och där barn rör sig. Trafiksepareringsprincipen som har följts i planförslaget skapar miljöer inom och mellan bostadsområdena som är bilfria, vilket främjar barns trafiksäkra framkomlighet och trygghet.

I enkätundersökningen om troget uppgav barn att torget med angränsande parkeringsytor upplevs som en otrygg plats. Därför föreslås i detaljplanen att torget ska byggas om med en tydligare avgränsning mellan trafik- och vistelseytor. Infarten till Skogsängen och de trafikytorna som tillhör biltrafiken avskiljs från vilstelseytor, vilket skapar trafiksäkrare miljöer för barn jämfört med idag. Detta väntas öka barns möjligheter till rörelse och spontanlek på torget.

Barn lyfter också i dialogerna att deras skolvägar genom Skogsängsparken känns otrygg när det är mörkt. Belysningen i området och särskilt på skolvägarna behöver förbättras. Trygghet är en viktig faktor som påverkar hur barnen använder och rör sig i sin omgivning. Att förbättra belysningen och öka tryggheten bedöms ha en positiv påverkan på barnens möjlighet att ta sig till skolan gåendes och/eller cyklandes och på ett självständigt sätt.

Möjligheter till kollektivtrafik

Möjligheter till användandet av buss bedöms vara goda idag, då flera busshållplatser ligger nära förskolan, skolan och bostäderna. Eftersom åtgärder föreslås för att stärka trafiksäkerheten vid hållplatsen bedöms detta ge positiva konsekvenser för barn. På grund av planområdets centrala läge finns även ett flertal busshållplatser på ett nära avstånd och därmed ett flertal möjligheter för barn att självständigt ta sig till andra platser i tätorten och kommunen.

Risk för trafikolyckor

Forskning påvisar att trafiksäkerhet är en av de viktigaste faktorerna för att uppnå barnvänlighet då barn upplever hög trafik, få övergångsställen och brist på respekt som

avgörande för säkerheten. Även i enkätundersökningen om Skogsängstroget framgick att hastigheten är en avgörande faktor för barnens trafiksäkerhets- och trygghetskänsla.

I och med ombyggnation av Vasavägen, Stenkvistavägen och Friluftsvägen/Kälkbacksvägen kommer gång- och cykelvägar att avskiljas från körbanan genom en grönremsa vilket bedöms öka barnens trafiksäkerhet nära olika målpunkter och på skolvägen. Genom ombyggnationen av Skogsängstorget, som många barn passerar och upplever som otrygg på grund av fortkörning och parkeringen, bedöms risken för trafikolyckor att minska när vistelsezoner och trafikzoner separeras. I de nya bostadsområdena har principen om trafiksepareringen bibehållits och bilar leds snabbt ner i underjordiska garage under de tillkommande bostäderna efter infarten till området.

Gårdsgatan där all rörelse sker på gåendes och cyklisters villkor, vilket gårdsgatans gestaltning bidrar till, bedöms ytterligare att främja barns möjlighet till att röra sig relativt fritt inom sin närmiljö. Därutöver finns ett flertal stigar och stråk i anslutning till målpunkter för barn, som lekplatser, idrottsplats, skolan och förskolan som är helt bilfria vilket gör att barnen kan röra sig helt fria.

I delområde Kälkbacksvägen bedöms trafikflöden att öka genom tillkommande flerbostadshus samt förskolan som genererar hämta-lämna-trafik. På en liten yta behöver angöring till flerbostadshusen och nedfart till garaget samt angöring, personal- och hämta-lämna-parkering till förskolan att lösas, vilket skapar en mycket trafikerat och riskfull miljö för barn.

Förskolans storlek bedöms komma påverka trafikflöden, där en större förskola antas ha ett större upptagningsområde där lämning/hämtning av barn förväntas att ske i större utsträckning med bil. Höga trafikflöden och upplevelsen av prioriterade motorfordon bedöms påverka barn negativt då forskning påvisat att det är en huvudorsak till att barns rörelsefrihet i utemiljön inskränks samt vuxnas begränsningar gentemot barn. Vuxnas oro för trafikmiljön skapar incitament för att skjutsa sina barn, vilket i sin tur bidrar till att andelen motorfordon i trafiken ökar. Att sänka hastigheten runt förskoleområdet och skapa upphöjda passager utgör åtgärder som prioriterar barnets bästa. Dock kan fler åtgärder behöva vidtas för barns rörelsefrihet.

Med utgångspunkt i forskning, och 8:9 PBL bedöms trafiksituationen runt den planerade förskolan inte som lämplig med hänsyn till barns rörelsefrihet och trafiksäkerhet. I detta fall ställs därför frågan om barnens intresse initialt i planprocessen har fått ge vika för parkeringsplatser till de boende och förskolan som med ett större upptagningsområde förväntas alstra höga motorfordonsflöden. Trafik gentemot barnets bästa är en tydlig mållkonflikt i detta förslag.

För att uppnå trafiksäkerhet bör först och främst gång och cykel prioriteras framför motortrafiken i trafikmiljön, vilket delvis har gjorts då man har förslag på åtgärder för projekteringen. Det bör som tidigare nämnt även vidtas åtgärder för att minska trafikflöde och hastigheter vid barns målpunkter och stråk.

Skola & lärmiljö

Friytor (kvantitet)

Källbacksvägens förskola har idag fyra avdelningar med ca 80 barn. Fastigheten är ca 3600 kvm, varav cirka ca 800 kvm används av förskolebyggnaden och resterande 2800 kvm utgör friytan. Tillgången till friyta är därmed idag cirka 35 kvm per förskolebarn. Gården har dock utökats över fastighetsgränsen mot syd och öst på allmän platsmark.

I detaljplanen föreslås förskolan att utökas med en flexibel byggrätt i upp till två våningar med ett fotavtryck på 1500 kvm, vilket motsvarar en byggrätt på max. 3000 kvm. Denna byggrätt möjliggör för 240 förskoleplatser på 12 avdelningar. Det användningsområdet som planlagts som S – förskola är ca. 10 970 kvm stort.

Enligt Eskilstuna kommuns riktlinjer om friytan ligger detaljplaneområdet inom zon B, vilket kräver en friyta på 30 kvm per barn. I detaljplanen har en yta om ca. 10.900 kvm planlagts som S – förskola. Den ytan som planeras att bli förskolegård (exkl. ytor för byggrätt, angöring, parkering och entrézon) blir ca. 8.000 kvm stor, vilket motsvarar ca. 33 kvm per barn. Därmed klarar man kommunens riktlinjer om krav på friytor.

Jämfört med dagens friyta kommer friytan per barn att minska med 2 kvm om förskolan kan ta emot 240 barn, vilket är en minskning av friytan. Dessutom kommer förskolegården utgöras av en delvis kuperad terräng med brant lutning som kräver en ramp för att säkerställa barnens tillgänglighet. Den tillgängliga och användbara delen av förskolegården kommer därför att vara något mindre, vilket också minskar storleken på friytan per barn.

Generellt är det positivt att förskolan utökas för att kunna erbjuda platser till barn som flyttar till de nya bostäderna. Dock står förskolans storlek i direkt relation till upptagningsområdet, där ett större upptagningsområde innebär ökad biltrafik, ett ökat behov av parkeringsplatser till hämta-lämna och personalparkering. Mer trafik och parkeringsytor till förskolan samt nedfarten till ett boendegarage skapar en riskfull miljö för barnen, som inte bedöms som lämpligt utifrån vad som är barnens bästa. I det fortsatta arbete behöver förskolans utökning utgå från barnens bästa, vilket innebär en mindre förskola.

Friytor (kvalitet)

Detaljplanen hanterar varken förskolans utformning eller gestaltning på en detaljerad nivå och därmed är det svårt att bedöma friytornas kvalitet. Enligt forskning behövs en viss yta för att ha tillräcklig plats för vissa kvalitéer. Att detaljplanen möjliggör för en förskolegård som motsvarar 33 kvm per barn kan därför anses som en bra förutsättning att få till en kvalitativ gestaltad förskolegård.

Det finns befintliga kvalitéer inom befintligt förskolegård och i anslutning till denna som bör tas tillvara på vid gestaltningen och projekteringen av den framtida förskolegården.

Friytan som idag tillhör Källbacksvägens förskola innefattar kvaliteter såsom varierad terräng och växtlighet. På gården finns möjlighet att leka i träd och på höga stenar, vilket barnen uppgav att de tycker om.

Söder om förskolan, i direkt anslutning till dagens förskolegård, finns storvuxna ekar men en tät lövtäckt som delvis krakar in över gården. Dessa träd bidrar med olika ekosystemtjänster och skygga, varför de bör bevaras och integreras i framtida gårdsmiljön. Dessutom har träden klassats som naturvärdesträd eller särskilt skyddsvärda träd. Väster om förskolegården står de mest värdefulla träd i Skogsängen, som riskerar att behöva fällas beroende på förskolans placering, storlek och utformning. I stället för att se träden som ett hinder bör de

integreras i utformningen av den framtida förskolebyggnaden som ett värdefullt och karaktärsstiftande inslag.

Den framtida förskolegårdens terrängskillnader och befintlig växtlighet utgör goda naturliga förutsättningar att dela in gården i olika zoner. Därutöver kan terrängskillnader i sig möjliggöra för olika lekmiljöer, t.ex. användas som pulkabacke. Samtidigt försvårar höga nivåskillnader från den övre gården närmast förskolebyggnaden till den lägre gårdsdelen tillgängligheten inom förskolegården, som behöver säkerställas med en lång ramp.

I den framtida gestaltningen, projekteringen och utformningen av förskolebyggnaden förskolegården bör materialet från dialogen med förskolepersonalen och barn som går i Kälkbacksvägens förskola användas som underlag. Med fördel bör barn och pedagoger tillfrågas och inkluderas i det fortsatta arbetet för att säkerställa barnens bästa.

Kompletterande friytor i närmiljön

Det finns ett flertal offentliga friytor i närheten av befintliga förskolor och grundskola i Skogsängen: Skogsängsparken med dess gräsyta, bollplan, lekplats och skogsmiljö samt K-fasts upplevelseslinga. Det finns även mindre natur-, lek- och rekreationsytor i området, såsom den mindre bollplanen längs Vilstastigen. Inom 100 meters gångavstånd från Kälkbacksvägens förskola, på andra sidan Stenkvistavägen, ligger till Skogsängens IP. Vilsta friluftsområde och naturreservat ligger ca 1 km från Kälkbacksvägens förskola.

Förskolepersonalen som jobbar på Kälkbacksvägens förskola uppgav att det är en viktig del i barnens vardag att tillsammans med förskoleklassen röra sig i området och göra utflykt till närliggande friytor och grönområden. Eftersom mindre barn har en mindre rörelseradie jämfört med äldre barn, vars upptäckarglädje och nyfikenhet på att röra sig längre bort från förskolan, anpassar förskolan utflycktsmålen utifrån barnens ålder. Att säkerställa förskolans tillgång till offentliga friytor och grönytor i närområdet och på längre gångavstånd är därför viktigt för barnens utveckling och bör undantas framtida exploatering.

Eftersom offentliga friytor i förskolans och grundskolans närhet omges av ett flertal bostadskvarter bedöms trycket på dessa ytor att öka när fler boende, barn och besökare hänvisas till dessa friytor. Därmed bedöms det finnas risk för framtida slitage och begränsningar av användandet av ytorna, vilket behöver beaktas i den framtida förvaltningen.

Miljö & hälsa

Buller

En första bullerkartläggning visar att bullernivåerna i ett framtida scenario (år 2040) blir mycket höga för de nya bostäderna längs med Stenkvistavägen och Vasavägen. Den ekvivalenta ljudnivån från vägtrafik för lägenheter närmast Stenkvistavägen uppgår till 64 dB(A) och motsvarande värde för radhusen utmed Vasavägen är upp mot 63 dB(A) frifältsvärde. Detta innebär att de mest utsatta fasaderna överskrider riktvärdet om 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad, för lägenheter större än 35 kvm.

Eftersom den tillkommande bebyggelsen i planområdet placeras nära vägområdena har den en bullerdämpande funktion in mot planområdet. Ljudnivåerna på bostadsgårdar, balkonger och uteplatser som vänder sig in mot området, mot den befintliga bebyggelsen, är betydligt lägre. Här klaras bullerriktvärden för uteplatser, vilket innebär att barn får tillgång till en

bullerskyddad utemiljö i anslutning till bostaden. Bullerpåverkan från vägtrafik avtar ännu mer längre in mot Skogsängsparken, där den befintliga bebyggelsen också fungerar som en bullerskärm.

Den nya förskolan får, enligt detaljplanen, placeras på ungefär samma plats som den befintliga. Förskolans byggrätt eller utformning regleras inte närmare utan begränsas i stället avseende markavtryck (1500 kvm) och byggnadshöjd (motsvarande två våningar).

Denna flexibilitet gör det svårt att bedöma om riktvärden för buller vid fasad samt på förskolegården kommer att klaras.

Utifrån den volymstudie avseende förskolebyggnaden som gjordes i samband med detaljplanen, där den nya förskolan placeras söder om Källbacksvägen (på befintlig plats) med en gård som går söderut (som i volymstudien som ligger till grund för detaljplanen) klaras riktvärden för buller på förskole- och skolgårdar då förskolebyggnaden blir ett bullerskydd.

Utifrån bullerutredningen som baserar på volymstudien kan slutsatsen dras att förskolan har goda möjligheter att skapa en uteplats både bakom och vid sidan om byggnaden.

Markföroreningar

I samband med framtagandet av detaljplanen har en översiktlig markmiljöundersökning genomförts som visar att det förekommer PCB i halter överskridande känslig markanvändning (KM) i markens ytskikt i anslutning till befintliga bostadshus. Troligtvis härstammar dessa föroreningar från mjukfogar i byggnaderna. Utifrån uppmätta medel och maxhalter PCB, kan dessa ge negativa hälsoeffekter hos människan genom oralt intag (t.ex. genom grönsaker) samt i hudkontakt med jord genom barns lek samt markarbeten i området. Den mark som tillkommande bebyggelse samt förskolan och förskolegården planeras att byggas på påvisar inga halter av föroreningar som överskrider känslig markanvändning (KM).

De uppmätta föroreningarna har gränsats in genom en mer detaljerad markmiljöundersökning. Saneringen av är planerat och i vissa fall även påbörjat, vilket bedöms vara positivt för barnens bästa.

Trygghet

I dialogen med barn uppgav de själva att deras trygghet påverkas av trafik och belysning, där fortkörning runt dagens torg och stora parkeringsytor intill samt en dålig belysning längs stråk som barn rör sig på påverkar barnens trygghet negativt.

De stora parkeringsytorna mellan dagens bebyggelse och angränsande vägar bebyggs med flerbostadshus och bostadsgårdar, vilket bidrar till att skapa en tryggare miljö för barnen. Den rådande trafiksepareringen bibehålls i och med den nya detaljplanen, och angörande motorfordon leds snabbt ner i underjordiska parkeringsgarage. Den enda trafiken som leds in bland husen är angöringen till parkeringsgaragen i befintliga hus som kommer att ske via den nya gårdsgata, där all rörelse planeras att ske på gåendes och cyklisters villkor. En prioritering av fotgängare och cyklister bedöms öka tryggheten för barn och barnens möjlighet att röra sig fritt mellan bostadskvarteren.

I detaljplanen planeras för ett nytt torg och en ombyggnation av gaturummen som angränsar till bostadsområdena. Det nya torget planeras att bli större, med en tydligare avgränsning mellan vistelseytor som flyttas närmare parken, och parkeringsplatser till torgets verksamheter närmare infarten från Stenkvistavägen. Att offentliga vistelseytor på torget åtskiljs tydligt från parkeringsytor bedöms skapa tryggare miljöer för barn att röra sig i och genom.

Att detaljplanen möjliggör för centrumverksamhet inom planområdet skapar bra förutsättningar för liv och rörelse på gator, stråk, torget och bland husen, vilket bedöms påverka tryggheten för barn och övriga boende positivt.

Från lägenheterna i det höga huset, som planeras i övergången mellan torg och parken, kommer utsikten över parken och stråk skapa en uppsikt över dessa, vilket möjligen kan leda till mer trygghet när fler ser vad som sker och händer.

Flera barn, särskilt flickor, uppgav i dialogerna att de önskar sig en bättre belysning för att känna sig tryggare när dem rör sig inom området på dygnets och årets mörkare tider. En upprustning av den befintliga belysningen är inget detaljplanen kan styra över, men som däremot behöver planeras för i projekteringskedet för att öka barnens och särskilt flickors trygghet. Belysningen längs vägar och stråk i anslutning till barnens målpunkter, som t.ex. (för-)skola, lek- och idrottsplatser samt andra offentliga miljöer, bör prioriteras.

PRÖVNING

Vad är barnets bästa?

Utifrån analysen sammanfattas nedan vad som bedöms vara barnets bästa i detaljplaneförslaget.

Boende & vardagsliv

- En blandning av olika upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar
- Bostadsnära gårdar bör utformas med lekmöjligheter för mindre barn. Bostadsgårdarna bör inte minskas i storlek då en mindre yta riskerar att funktioner som främjar barnens lek inte kan uppföras eller prioriteras bort.
- Barnens tillgång till samhällservice (skola, förskola, idrottsplatser och ungdomsverksamhet) är bra och planeras att utökas i samband med detaljplanen (familjecentral).
- Det är positivt för barnets bästa att förskole- och skolgården kan användas av barn på fritiden. Gårdarna är platser som är dedikerade till barn och ett viktigt komplement till offentliga miljöer som Skogsängsparken.
- I och med detaljplanen bör skolgårdar och förskolegårdar utvecklas till attraktivare lekmiljöer.
- Utemiljöer med växtlighet har positiva effekter på barns lek, utveckling och hälsa. Därför är det positivt för barnen att Skogsängsparken och annan grönstruktur samt grönytor i området bevaras.
- Att basketplanen, som utgör en viktig plats för barnen, kommer att exploateras är negativt ur barnperspektivet. För att kompensera för basketplanens funktion behöver andra ytor och aktiviteter, särskilt för äldre barn, skapas inom planområdet.

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

- Barn nämnde att fotbollsplanen i Skogsängsparken är eftersatt och behöver rustas upp.
- Positivt att de offentliga lekplatserna i Skogsängsparken planeras att rustas upp. Med fördel bör barn i olika åldrar och med olika förutsättningar inkluderas i planeringen och projekteringen av de nya lek- och aktivitetsytorna. Ett bra exempel är processen kring planeringen av Långbergsparken i Skiftinge. Det är viktigt att de nya kommunala lek- och aktivitetsytorna är jämställd (främja pojkars och tjejers möjlighet till lek, rörelse och sociala kontakter) och inkluderande.
- Ur barnperspektivet är det positivt att detaljplanen skapar förutsättningar för ett bilfritt torg. Detta bedöms kunna öka barns användandet av torget för spontanlek och möten med andra barn. Torgets utformning bör anpassas så att det tilltalar och välkomnar barn och vuxna.
- En medveten gestaltning av närmiljön utifrån barns behov är viktig och tar hänsyn till aspekter som t ex orienterbarhet, rörelse och upptäckarglädje. Den lilla skalan och barnens ögonhöjd är andra viktiga faktorer. Lika viktigt är trygga närmiljöer som är avskärmade från trafik och har en bra belysning under kvällen och vintertid, vilket kan öka barnens möjlighet till rörelse utomhus.

Rörelsefrihet & trafiksäkerhet

- För barnens bästa är det positivt att den befintliga trafiksituationen bibehålls sammas att samma princip används för planeringen av den tillkommande bebyggelsen, där trafiken till bostäderna snabbt leds ner i garagen efter in infarten från Stenkvistavägen. På så sätt försvinner bilar ur synfältet och dagens otrugga öppna parkeringsytor vandlas om vilket skapar flera kvalitéer som bostäder, gröna utemiljöer och möjlighet till centrumverksamhet.
- För barnens trafiksäkerhet, trygghet och rörelsefrihet är det positivt att gång- och cykelstråk längs Vasavägen, Stenkvistavägen och Friluftsvägen separeras från körfälten, samt att en grön buffertzona skapas emellan.
- En avsmalning av körfälten kan bidra till att hastigheten hos bilar sänks, vilket skapar ytterligare trafiksäkerhet för barn längs bilvägar och vid övergångsställen.
- Där möten sker, t.ex. på den planerade gårdsgatan och i delar av torget (vid infarten från Stenkvistavägen), är det viktigt att de olika trafikslagen prioriteras på ett tydligt sätt. Eftersom barn ofta rör sig med en lägre hastighet (t.ex. gåendes eller cyklandes) är det viktigt att barnens sätt att röra sig på prioriteras över motorfordonstrafik.
- I området finns ett flertal busshållplatser med nära lägen till bostäderna och förskolan samt skolan, vilka ökar barnens möjligheter att på ett enkelt sätt ta sig till andra delar av staden. Detta bedöms bidra positivt till barnens rörelsefrihet, självständighet och tillgång till staden.
- Positivt för barnens utveckling och rörelsefrihet att förskolan kan nås på bilfria gång- och cykelstråk från omkringliggande bostadsområden.
- För att tillgodose barnens bästa bör förskolans storlek minskas från 240 barn. Den planerade förskolans storlek styr behovet av parkering för hämta-lämna och personal, dessutom förväntas en större förskola ha ett större upptagningsområde. Trafikflöden till och från den kommande förskolan är därför avhängda från förskolans storlek. Med en större förskola som alstrar mer trafik bedöms Kälkbacksvägen bli en flaskhals som skapar en riskfull miljö för barn tät in på

förskolans entré. Barns trafiksäkerhet och rörelsefrihet bedöms vara påtagligt inskränkt i direkt anslutning till förskolan.

- Det bör som tidigare nämnt även vidtas åtgärder för att minska trafikflöden och hastigheter vid barns målpunkter och stråk.
- Ur barnperspektivet skapar infarten till boendegaraget mitt emot förskolans entrézon en riskfull miljö för barn. Garagenedfartens placering bör ses över och lokaliseras till annan, mer lämplig plats ur barnperspektivet.

Skola & lärmiljö

- Utökning av befintlig förskoleverksamhet är positivt för att skapa flera förskoleplatser i bostadsnära lägen.
- Vid planering av förskolan och gården behöver förskolepersonalen involveras som experter. Genomförda dialoger med förskolepersonal och förskolebarn är ett viktigt underlag i planeringen av förskolan och beslutet om förskolans storlek.
- Jämfört med dagens friyta som ligger på 35 kvm per barn kommer friytan per barn minska med 2 kvm om den kommande förskolan har kapacitet för att 240 barn kan gå där. Trots minskning kommer friytan ligga på ca. 33 kvm per barn om hela byggrätten för förskolan används, vilket fortfarande ligger inom Eskilstuna kommuns riktlinjer för friyta.
- Den sammanhängande friytan är tillräckligt stor enligt Eskilstuna kommuns riktlinjer vilket skapar goda förutsättningar för att kunna dela in gården i olika zoner, skapa olika funktioner och kvalitéer.
- Inom och i anslutning till befintlig förskolegård finns befintliga kvalitéer, som t.ex. storvuxna träd som bidrar med skugga och ekosystemtjänster. Dessa kvalitéer kommer ingå i den nya förskolegården och bör bevaras samt inkluderas i gestaltningen.

Miljö & hälsa

- Bostadsgårdarna vänder sig in mot området och är bullerskyddade genom den tillkommande bostadsbebyggelsen. Ur bullersynvinkel ger detta barn tillgång till en god utemiljö nära bostaden.
- Förskolebyggnaden bör utformas så att den skärmar av förskolegården från buller ursakat av vägtrafik. Detaljplanen möjliggör för detta genom att ge en flexibel byggrätt för förskolan.
- Den i bullerutredningen utredda byggnadsvolymen skapar goda möjligheter för en bullerskyddad förskolegård både bakom och vid sidan om byggnaden. En utformning på förskolebyggnaden med liknande effekt rekommenderas vid projekteringen av den framtida förskolan.
- För barnens bästa är det positivt att detaljplanen föranleder saneringen av markföroreningar vid de befintliga bostadshusen. Saneringen kommer att minska risken för barn att utsättas för hälsorisker genom att få i sig skadliga ämnen i sin närmiljö.

Trygghet

- Eftersom de öppna parkeringsytorna i anslutningen till torget upplevs som otrygga är det positivt ur barnperspektivet att bilar flyttas till underjordiska garage, samt att markparkeringen ersätts med bostäder och bostadsgårdar.

- Att trafiksepareringen bibehålls skapar en trafiksäker miljö för barnen vilket ökar barnens trygghet.
- En prioritering av fotgängare och cyklister inom området bedöms öka tryggheten för barn och barnens möjlighet att röra sig fritt mellan bostadskvarteren och andra målpunkter.
- Detaljplanen tar hänsyn till barnens svar i enkätundersökningen om torget, där de uppgav att den befintliga trafiksituationen gör torget otrött. Att torget planeras få en tydligare avgränsning mellan parkeringsytor och bilfria vistelseytor, samt att senare utökas, bedöms öka barnens trygghet kopplat till trafiksäkerheten på torget.
- Detaljplanen möjliggör för centrumverksamhet i bottenvåningen kring det nya torget, vilket skapar förutsättningar för och rörelse mellan olika målpunkter. Flera människors närvaro på offentliga platser bidrar till trygghet.
- I kommande skeden bör belysningen i området upprustas för att öka barnens och särskilt flickors trygghet. Belysningen längs vägar och stråk i anslutning till barnens målpunkter, som t.ex. (för-)skola, lek- och idrottsplatser samt andra offentliga miljöer, bör prioriteras.

Hantering av barnens bästa

I nedanstående avsnitt redovisas hur kommunen har hanterat det som påvisats vara barnets bästa i planförslaget och planprocessen.

Med utgångspunkt i ovanstående gör kommunen följande bedömning.

1. Har analysen lett fram till att planförslaget har reviderats?

Planförslagets beslut att planlägga befintliga parkeringsytor och möjliggöra för bostäder och bostadsgårdar samt underjordiska garage är förenligt med barnets bästa. Planförslaget bedöms förbättra trafiksäkerheten och -separeringen genom att biltrafik till området snabbt efter infarten från Stenkvistavägen leds ner i underjordiska garage. Planens beslut att bygga om Vasavägen, Stenkvistavägen och Kalkbacksvägen, där körfälten smalnas av för att ge mer plats åt bredare gång- och cykelstråk samt åtskiljande grönremsor förbättrar ytterligare barns trafiksäkerhet och rörelsefrihet. Bilfria vägar och miljöer inom bostadsområdet bidrar till det. Analysen stärker också detaljplanens förslag på skydd mot buller.

Generellt är det positivt ur barnperspektivet att förskolan utökas för att kunna erbjuda förskoleplatser även till barn som flyttar till de nya bostäderna. Med utgångspunkt i det som är barnets bästa i detta fall gällande trafiksäkerhet och rörelsefrihet, bedöms förskolans storlek och angränsande bostädernas garagedfart mot förskolans entréer som olämpliga. Med andra ord har den initiala verksamhetsplaneringen av skolan samt ekonomiska fördelar kring samordning av matlagning och angöring av bostäderna i delområde Kalkbacksvägen vägt tyngre än barnets bästa. Lokalisering av förskolan bedöms vara lämpligt med anledningen att kraven på friktan uppfylls och befintliga förutsättningar kan bidra till en bra kvalitet och lekmiljö. Dessutom finns goda förutsättningar att ta sig till förskolan gåendes eller cyklandes från omkringliggande bostadsområden. Förskolans storlek står dock i direkt relation till upptagningsområdet, där ett större upptagningsområde innebär ökad biltrafik, ett ökat behov av parkeringsplatser till hämta-lämna och personalparkering. Mer trafik och parkeringsytor till

förskolan samt nedfarten till ett boendegarage skapar en riskfull miljö för barnen, som inte bedöms som lämpligt utifrån vad som är barnens bästa.
I det fortsatta arbete behöver förskolans utökning utgå från barnens bästa, vilket innebär en minskning av förskola. Nedfarten till bostadsgaraget bör ses över och lokaliseras till annan, mer lämplig plats ur barnperspektivet.

2. Innebär ett genomförande av detaljplanen i detta skede att barnets bästa sätts i främsta rummet?

Ett genomförande av detaljplanen innebär att barnets bästa bara delvis sätts i främsta rummet.

Genom att planlägga befintliga parkeringsytor med bostäder och bostadsgårdar samt flytta parkeringsfunktionen till underjordiska garage förbättras trafiksäkerheten och barnens trygghet inom bostadsområdet. Därutöver bibehålls trafiksepareringen inom det befintliga och tillkommande bostadsområdet vilket ytterligare förbättrar barnens rörelsefrihet och trafiksäkerhet. Den senare förbättras även på angränsande vägar genom att körfälten i Vasavägen, Stenkvistavägen och Kälkbacksvägen smalnas av för att ge mer plats åt bredare gång- och cykelstråk samt åtskiljande grönremsor.

Generellt är det positivt ur barnperspektivet att förskolan utökas för att kunna erbjuda förskoleplatser även till barn som flyttar till de nya bostäderna. Dock står förskolans storlek i direkt relation till upptagningsområdet, där ett större upptagningsområde innebär ökad biltrafik, ett ökat behov av parkeringsplatser till hämta-lämna och personalparkering. Mer trafik och parkeringsytor till förskolan samt nedfarten till ett boendegarage skapar en riskfull miljö för barnen, som inte bedöms som lämpligt utifrån vad som är barnens bästa. Här har behovet av parkering till de intilliggande flerbostadshusen och till förskolan prioriterats över barnens bästa avseende trafiksäkerhet och rörelsefrihet.

I det fortsatta arbete behöver förskolans utökning utgå från barnens bästa, vilket innebär en mindre förskola i jämförelse med den i detaljplanen prövande förskola för 240 barn.

3. Redovisa om kompensatoriska åtgärder vidtagits

Utöver de åtgärder ang. förskolan som redan föreslagits under punkt 1 krävs ytterligare åtgärder för att kompensera för att barnets bästa fått ge vika för andra intressen. Både de åtgärder som föreslagits inom ramen för detaljplanen och de åtgärder som inte kan säkerställas i planen gällande utformning och gestaltning av offentliga ytor samt förskolebyggnaden och förskolegården behöver säkerställas i projektering och detaljerad utformning.

En annan kompensationsåtgärd är att den befintliga basketplanen bakom torget ersätts med liknande funktion eller aktivitet för äldre barn inom planområdet. Detta behöver säkerställas i ett kommande fastighetsrättsligt avtal mellan kommunens fastighets- och exploateringskontor och Eskilstuna Kommunfastigheter i rollen som exploatör.

4. Hur går förslaget i linje med barnkonventionens artiklar?

Planförslaget bedöms till stor del gå i linje med barnkonventionen, då dess artiklar ska ses som en helhet. Eftersom barn berörs har denna BKA gjorts för att pröva barnets bästa enligt artikel 3. Dock kan inte barnets bästa tillgodoses helt i detta fall. I enlighet med artikel 12 har barn fått uttrycka sin mening genom dialoger med barn som går på Kälkbacksvägens förskola, och dialoger som genomfördes med äldre barn i samarbete med Unga Örnar. Även i enkätundersökningen om Skogsängstorget har många barn deltagit och yttrat sig. I fråga om barns lika värde och barn med funktionsvariationers möjligheter, enligt artikel 2 och 23, bedöms det tillgodoses i förslaget, särskilt med tanke på att tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsvariationer är ett krav enligt plan- och bygglagen. Detaljplanen bedöms vara förenlighet med artikel 31, barns rätt till lek, vila och fritid, samt till viss del artikel 6 gällande barns med hänsyn till friytor, trafiksäkerhet och rörelsefrihet. Genom att medge bostäder och förskola bedöms förslaget vara förenligt med artikel 27 och 28.

5. Rekommendationer för fortsatt arbete

I det fortsatta arbetet bör nedanstående aspekter jobbas vidare med för att säkerställa barnens bästa:

- Minska förskolans storlek och lokalisera nedfarten till boendegaraget till lämpligare plats för att förbättra trafikmiljön runt förskolan.
- Befintlig basketplan bakom torget behöver kompenseras med liknande funktion eller aktivitet för äldre barn inom planområdet. Det behöver säkerställas i kommande exploateringsavtal
- Utemiljöer med växtlighet har positiva effekter på barns lek, utveckling och hälsa. Därför är det positivt för barnen att Skogsängsparken och annan grönstruktur samt grönytor i området bevaras.
- De offentliga lekplatserna i Skogsängsparken bör rustas upp. Med fördel inkluderas barn i olika åldrar och med olika förutsättningar i planeringen och projekteringen av de nya lek- och aktivitetsytor. Ett bra exempel är processen kring planeringen av Långbergsparken i Skiftinge. De nya kommunala lek- och aktivitetsytor bör vara jämställda (främja pojkars och tjejers möjlighet till lek, rörelse och sociala kontakter) och inkluderande.
- Gestaltningen av barns närmiljö behöver utgå ifrån och ta hänsyn till barns behov avseende t ex orienterbarhet, rörelse och upptäckarglädje. Den lilla skalan och barnens ögonhöjd är andra viktiga faktorer.
- Belysningen i området behöver rustas upp och planeras så att barn kan känna sig trygga under kvällen och vintertid, vilket kan öka barnens möjlighet till rörelse utomhus.
- Där möten sker, t.ex. på den planerade gårdsgatan och i delar av torget (vid infarten från Stenkvistavägen), är det viktigt att de olika trafikslagen prioriteras på ett tydligt sätt. Eftersom barn ofta rör sig med en lägre hastighet (t.ex. gåendes eller cyklandes) är det viktigt att barnens sätt att röra sig på prioriteras över motorfordonstrafik. Avläsbarheten kring vilka trafikslag som är prioriterade behöver arbetas med i gestaltningen och projekteringen sådana ytor.
- Vid planering av förskolan och gården behöver förskolepersonalen involveras som experter. Genomförda dialoger med förskolepersonal och förskolebarn är ett viktigt underlag i planeringen av förskolan och beslutet om förskolans storlek.

Detaljplan för Hövdingen 1 m.fl. (Stenkvistavägen)

- Inom och i anslutning till befintlig förskolegård finns befintliga kvalitéer, som t.ex. storvuxna träd som bidrar med skugga och ekosystemtjänster. Dessa kvalitéer kommer ingå i den nya förskolegården och bör bevaras samt inkluderas i gestaltningen. Detta gäller särskilt för Skogsängens äldsta träd som ligger inom egenskapsytan för förskolans byggrätt. I det fortsatta arbetet bör träden bevaras som ett viktigt och karaktärsstiftande inslag i förskolebyggnadens utformning.
- Förskolebyggnaden bör utformas så att den skärmar av förskolegården från buller ursakat av vägtrafik.
- I kommande skeden bör belysningen i området upprustas för att öka barnens och särskilt flickors trygghet. Belysningen längs vägar och stråk i anslutning till barnens målpunkter, som t.ex. (för-)skola, lek- och idrottsplatser samt andra offentliga miljöer, bör prioriteras.